



گفت و گو با محمد تهامی نژاد

ناشری که حقوق من را

نادیده گرفت



صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا  
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی  
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com  
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵  
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵  
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران  
توزیع: نشر گستر امروز

منع شد و اعلام اعطای گرنت پژوهشی به صورت رقابتی، در آذرماه سال ۱۴۰۰ برای تشویق نویسنده و ناشر به دنبال همین سیاست اتفاق افتاد. انتشار وسیع کتاب به صورت الکترونیکی، البته اقدام بسیار مفیدی است که اسطوره پخش بد و تلف شدن کتاب در دست ناشر دولتی و توزیع نشدن درست را به شیوه جدید تغییر می دهد و کتاب را در سطح وسیع به دست مخاطب خودش می رساند. کتاب «پژوهش سینمایی» به همین طریق الان می تواند صاحب مخاطبان نامحدود خودش باشد و به نظر من این اتفاق فرخنده ای است.

**کتاب تان را برای چه گروهی نوشتید؟ کارگردان ها، فعالان حوزه مستند یا دانشجویان کدام بیشتر مد نظر تان بوده اند؟**

این گونه کارها، اکثرا کاربردی و حداکثر آموزشی و اطلاع رسانی هستند. اصرار من بر پژوهش، به دلیل ایجاد پرسش مدام و جستجو در پدیده ها، محدودیت و زبان درسی ندارد. بنابراین اگر بگویم فیلمنامه نویسان، علاقه مندان به تحقیق برای فیلم داستانی، مستند نامه نویسان، کارگردان ها، رمان نویسان منتقدان و تمام کسانی که می خواهند با نظر گاه انتقادی به جهان نگاه کنند مخاطبان هدف و دعوت شوندگان به خواندن و نقد این تحقیق بوده اند، پر بیراه نیست.

**آیا کار جدید در دست نگارش دارید؟**

هر چه روزگارم به فرجام خود نزدیک می شود، کارهای قدیمی هم، یکی یکی تمام می شوند یا راضی می شوم که تمام شده اند. از جمله بازنگری یا ویراست دوم ترجمه کتاب بیل نیکولز به پایان رسید و به زودی به زیر چاپ می رود. درگیر یک مسئله صنفی، اجتماعی رفلکسیو شدم که به شکر خدا تمام شد. رمان «گفتگو با سرزمین» بعد از چند دهه کار که می بایست امر پارادوکسیکال تخیل و پژوهش در واقعیت را در هم می آمیخت به پایان رسید، «فرهنگ کوچه های سینمای ایران» (گاه شناسی فرهنگی)، بسیار مفصل شده و چهارچوب بندی و تنظیمش به پایان رسیده است. ویراست دوم «سینمای رویا پرداز ایران» تمام شده و آماده انتشار است. کتاب «آموزه های مستند» حاصل سال های تدریس سینماست. سه جلد مقاله های سینمایی ام با عنوان «سینما و پنجاه سال تاریخ معاصر ایران»، پس از بارها زیر و رو شدن، دارد به پایان می رسد. کار تمام نشدنی ام، فعلا سه یا چهار جلد «تاریخ مفصل سینمای مستند ایران» است.

**این شکل، کتاب ها بیشتر در دسترس نسل تازه قرار می گیرد.**  
این سومین تجربه شخصی من در مواجهه با نشر دیجیتال است. اول؛ کارهایی که بدون رعایت حقوق مادی من به صورت الکترونیک منتشر شدند. دوم؛ کتابی که ناشر می بایست طبق قرار داد، در چاپ دوم، در صدی از پشت جلد را به من می پرداخت و آن را به صورت دیجیتالی منتشر کرد و حقوق من را نادیده گرفت. سوم؛ کتابی که ناشر، همه حقوق مادی آن را خریداری کرده بود و نشر دیجیتالی اش، خوانندگان کتاب را می گسترده.

کتاب «پژوهش سینمایی» در زمره دسته سوم قرار دارد که سال ۱۳۹۸ منتشر شد. انتشار کتاب دیجیتالی از این جنبه برایم بسیار جذاب و شوق آفرین است که می تواند در سطح خیلی وسیع، با علاقه مندان ارتباط برقرار کند و امیدوارم باز خوردهایش را ببینم.

**وضعیت پژوهش و نگارش کتاب های پژوهشی در حوزه مستند را چطور ارزیابی می بینید؟ گویا بخش خصوصی اهمتامی در این باب ندارد و همه بار بر دوش ارگان های دولتی است؟**

در اینجا با تولید دانش از طریق پژوهش های مستقل یا ترجمه و انتشار آن ها مواجه هستیم که ۲ مرحله مستقل و در عین حال وابسته هستند. تولید یا ترجمه کتاب های پژوهشی در حوزه مستند، همواره کوشش هایی شخصی بوده است که موسسات خصوصی یا عمومی به نشر آن ها همت گمارده اند.

در بسیاری موارد بخش های دولتی یا دانشگاه ها و مراکز فرهنگی، نقش مکمل تشخیص انتقادی کمبود یا ارائه اولویت های پژوهشی و تسهیل کننده در نشر را توأم داشته اند. تا آنجا که می دانم همایش های علمی به طور مشخص، چنین وظیفه ای را بر عهده می گیرند. اغلب این همایش ها در دانشگاه ها برگزار شده اند. از آن جمله همایش «سینمای مردمنگاری» در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، همایش «انسان شناسی هنر» دانشگاه اصفهان، همایش «باستان شناسی» توسط مرکز گسترش و اداره باستان شناسی، همچنین کتاب واقعیت و خیال، حاصل ارائه طرح های پژوهشی در سطح وسیع بود که به تولید و نشر انجامید.

در سالیان اخیر مرکز گسترش از انتشار کتاب به صورت کاغذی،

مرکز گسترش سینمای مستند، تجربی و پویانمایی در سال ۱۴۰۲ تصمیم گرفته است که کتاب های پژوهشی منتشر شده در این مرکز را به نسخه های دیجیتال تبدیل کند. کتاب «پژوهش سینمایی» با ترجمه محمد تهامی نژاد یکی از این کتاب ها است که علاقه مندان می توانند در سایت فیدیبو آن را مطالعه کنند. با محمد تهامی نژاد که یکی از مهم ترین نام ها در حوزه کتاب های سینمای مستند و پژوهش و توسعه دانش در این حوزه محسوب می شود، درباره این کتاب صحبت کرده ایم که در ادامه می خوانید.

**بخش مهمی از زندگی شما با پژوهش و نوشتن و تحقیق درباره سینما گره خورده است. به گذشته برگردیم و از آغاز این مسیر صحبت کنیم.**

این کار عمدتا از سابقه زندگی و دغدغه های شخصی من ریشه می گیرد و مربوط به سال های خیلی دور جوانی می شود که روزنامه نگاری و سینما را انتخاب کردم. درست است که در به در به دنبال کتاب و مرجعی برای آشنا شدن با روش های پژوهش بودم ولی بالاتر از روش می خواستم، محله خودم شهر خودم و دنیا را بهتر بفهمم. از آنجایی که پژوهش را با سینما در اختیار داشتم باید به دنبال فهم سینمایی از جهان می بودم. در جوانی پژوهش را به طور عملی با فیلم سینمای ایران، از مشروطیت تا سپنتا و به صورت فیلمیک از مودم بنابراین سابقه این کار خیلی هم جدید نیست. کتاب «ریشه یابی یاس در سینمای ایران»، گرچه سال ۱۳۵۶ قرار بود توسط انتشارات امیرکبیر منتشر شود و نشد ولی در سال ۱۳۶۵ بخشی از آن با نام «سینمای رویا پرداز ایران» انتشار یافت. رویا پرداز نخستین پرسش من از تاریخ بود. چه نسبتی بین فیلم ایرانی و قصه های ایرانی وجود دارد؟

طرح پژوهش سینمایی، کشف سوالی درباره جهان پرشکی درباره شکل که از سال ۱۳۷۹ عملا به صورت جزوه های دانشگاهی و در کارگاه های مستندسازی منتشر می شد، به تدریج رشد کرد و هنوز هم ادامه دارد.

**نشر دیجیتال را چگونه ارزیابی می کنید؟ به نظر می رسد به**

تازه ترین محصول سازمان سینمایی سوره  
... و بنیاد سینمایی فارابی ...

**صبح اعدام**  
The morning of the execution  
فیلمی از بهروز افخمی

به زودی ...